

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 5Co/9/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4617203884
Dátum vydania rozhodnutia: 12. 12. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Vladimír Pribula
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2018:4617203884.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Vladimíra Pribulu a sudcov JUDr. Borisa Minksa a JUDr. Olivera Kolenčíka v spore žalobkyne: Y. D., nar. XX.XX.XXXX, bytom B., B. XXXX/XX, zastúpená advokátkou JUDr. Kristínou Gerovou, so sídlom Topoľčany, Škultétyho 1597/7, proti žalovanému: L. D., nar. 05.XX.XXXX, bytom B. XXX, o určenie, že motorové vozidlo a nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Topoľčany zo dňa 31. októbra 2017, č. k. 8C/3/2017-115, takto

r o z h o d o l :

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e .**

Žalovanému voči žalobcovi nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Topoľčany (ako súd prvej inštancie v zmysle § 12 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ďalej len "CSP") rozsudkom zo dňa 31. októbra 2017, č. k. 8C/3/2017-115 (ďalej len "napadnutý rozsudok") zamietol žalobu a žalovanému priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%, o výške ktorej rozhodne súd samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku.

2. Rozhodnutie v spore súd prvej inštancie právne odôvodnil s poukazom na ust. § 137 písm. c/ CSP, § 149 ods. 1, § 149 ods. 4 Občianskeho zákonníka (ďalej len "OZ").

3. Zistil, že rozsudkom Okresného súdu Topoľčany č. k. 11P/242/2014-24 zo dňa 20.11.2014 bolo manželstvo strán rozvedené, pričom rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 08.12.2014. Rozsudkom toho istého súdu č. k. 8C/9/2016-250 zo dňa 27.09.2016, ktorý nadobudol právoplatnosť 19.11.2016, bola žaloba žalobkyne, ktorou sa domáhala neplatnosti dohody o vyporiadaní BSM zo dňa 16.01.2015 zamietnutá. Z listov vlastníctva pripojených k podanej žalobe vyplýva, že nehnuteľnosti ku ktorým sa žalobkyňa domáhala podanou žalobou určenia, že patria do BSM, sú vedené ako výlučné, resp. podielové spoluvlastníctvo žalovaného (pričom príslušné spoluvlastnícke podiely sú vo výlučnom vlastníctve žalovaného).

4. Prvoinštančný súd poukázal na to, že pre posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu vyžadovaného ustanovením § 137 písm. c/ CSP je rozhodujúci právny záujem žalobkyne (jej žaloba je predmetom konania). V danom prípade je zrejmé, že žalobkyni ide o to, aby súd určil, že veci (hnuteľná a nehnuteľné) špecifikované v podanej žalobe patria do už zaniknutého BSM, a naopak, žalovaný žiada podanú žalobu zamietnuť, pričom okrem iného argumentuje aj tým, že strany si BSM vyporiadali dohodou, zároveň namieta aj nedostatok naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe.

5. Určovací žaloba má spravidla preventívny charakter a má miesto predovšetkým tam, kde ňou možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a zodpovedajúcu nápravu nemožno dosiahnuť inak. Určovací žaloba je na mieste tiež tam, kde najúčinnšie vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a možno ňou dosiahnuť odvrátenie budúcich sporov a predísť rozmnožovaniu súdnych konaní. Pokiaľ nemožno očakávať naplnenie týchto funkcií určovacej žaloby, nie je daný naliehavý právny záujem vyžadovaný ustanovením § 137 písm. c/ CSP. Účelom žaloby o určenie je poskytnúť ochranu práva žalobcu predovšetkým predtým, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva. Zásada, že žalobca sa nemôže žalobou úspešne domáhať určenia právneho vzťahu alebo práva tam, kde sa môže domáhať splnenia povinnosti neplatí vtedy, ak žalobca (napriek možnosti domáhať sa priamo splnenia povinnosti) preukáže, že má naliehavý právny záujem na určení určitého práva alebo právneho vzťahu. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takéhoto návrhu, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je), vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkov sporu a predíde sa ďalším návrhom na začatie konania.

6.1. V prejednávanej veci je nesporné, že strany sporu sú bývalí manželia, ktorých manželstvo bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Topoľčany č. k. 11P/242/2014-24 zo dňa 20.11.2014, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 08.12.2014. Uvedeným dňom právoplatnosti rozsudku o rozvode tak zaniklo manželstvo strán ako aj ich BSM.

6.2. Medzi stranami bolo zároveň nesporné, že dňa 16.01.2015 uzavreli dohodu o vypořádání BSM, ktorej platnosť žalobkyňa napadla na tunajšom súde žalobou, ktorá bola rozsudkom tunajšieho súdu č. k. 8C/9/2016-250 zo dňa 27.09.2016, právoplatne zamietnutá.

7. Z ustálenej súdnej praxe vyplýva, že za trvania BSM možno pripustiť existenciu naliehavého právneho záujmu na určení, že určitá vec patrí do BSM, najmä v prípade, ak ide o nehnuteľnosť, ktorá je evidovaná v katastri nehnuteľnosti len na jedného z manželov; avšak aj v takom prípade nie je bez významu posúdenie, či takáto sporná otázka nemôže byť riešená ako predbežná otázka v konaní o vypořádání už zaniknutého BSM. V konaní o vypořádání BSM totiž súd najskôr ako predbežnú otázku rieši to, či majetkové hodnoty, ktoré sú predmetom konania skutočne patria do masy BSM a následne ich prikáže niektoré zo strán.

8.1. Je zrejmé, že v prejednávanej veci sa žalobkyňa podanou žalobou domáhala určenia, že sporné nehnuteľnosti a motorové vozidlo patria do BSM v čase, keď už BSM sporových strán zaniklo rozvodom manželstva dňa 08.12.2014. Podľa názoru súdu mala žalobkyňa možnosť dosiahnuť zmenu zápisu vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností, ako aj k predmetnému motorovému vozidlu v konaní o vypořádání BSM, v ktorom by bola otázka spoločného vlastníctva strán k týmto veciam posudzovaná ako otázka predbežná. Pokiaľ však už BSM zaniklo, nie je daný naliehavý právny záujem na samostatnej žalobe, ktorou sa ktorýkoľvek z bývalých manželov domáha iba určenia, že určitá vec patrí do BSM. (Najvyšší súd SR 3Cdo 460/2013, KS v Trenčíne 4Co/91/2012, KS v Žiline 9Co/136/2014, 8Co/34/2014).

8.2. Za danej situácie, kedy otázka spoločného vlastníctva k určitej veci sa môže dosiahnuť v konaní o vypořádání BSM (pričom stále beží lehota na podanie žaloby), považuje súd aktuálnu žalobu žalobkyne za právne neopodstatnenú pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, nakoľko nerieši celý obsah sporného vzťahu strán. V rámci konania o vypořádání BSM totiž súd okrem vlastníctva k jednotlivým veciam, ktoré tvoria masu BSM, vypořádava aj pasíva, ktoré sa k daným veciam môžu viazať a rozhoduje aj o finančnej náhrade s prihliadnutím na § 150 Občianskeho zákonníka.

9. Podanú žalobu súd zamietol bez toho, aby sa zaoberal, resp. vykonával dokazovanie vo veci samej, pretože ak sa zamietajú určovací žaloba pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, je vylúčené súčasne sa zaoberať žalobou vo veci samej (Najvyšší súd SR sp. zn. 1 Cdo 26/07, 2 Cdo 231/07, 1 Cdo 91/2006).

10. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku a žalovanému, ktorý bol v konaní úspešný, priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

11.1. Proti rozsudku prvoinštančného súdu podala žalobkyňa v zákonnej lehote odvolanie, žiadajúc odvolací súd, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Uviedla, že podanou žalobou „naplnila“ nutnosť naliehavého právneho záujmu v definícii, ako to uvádza súd prvej inštancie. Veď jediným dôvodom podania žaloby bolo odstránenie spornosti a ochrany jej vlastníckych práv a jej oprávnených záujmov. Ak boli totiž veci zakupované počas trvania manželstva, majú právny režim BSM, ak mimo trvania manželstva, až potom by bola jej žaloba sporná. Dohodu o vyporiadaní BSM v dobrej viere uzatvárala z toho dôvodu, že vyporiadali celý ich majetok a všetky pasíva. Takto bola ubezpečená zo strany žalovaného.

11.2. Až po uzavretí dohody sa dozvedela, že má nárok aj na nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom žaloby. Až potom sa dozvedela, že žalovaný v úmysle vylúčiť ju z vlastníckych práv nehnuteľností, nadobudnutých za trvania manželstva, previedol tieto nehnuteľnosti na tretie osoby, keď v zmluvách, ktoré za trvania manželstva previedol výlučne na svoje meno, sa vôbec nevyporiadal s existenciou vzniku vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam, ako BSM. Od času, kedy sa dozvedela o tomto podvode zo strany žalovaného, sa snaží celú vec zvrátiť neúspešným podaním žaloby o neplatnosť dohody o vyporiadaní BSM.

12.1. Poukázala na tri možné riešenia problému. Prvý bol ten najjednoduchší a to určiť, že sporné nehnuteľnosti tvoria masu BSM. Toho sa touto žalobou domáhala. Je na diskusiu, či podaním žaloby o vyporiadaní BSM s uvedením týchto sporných nehnuteľností ako predmetu BSM, tak ako to uvádza súd prvej inštancie, by bolo právne správne. Určenie vlastníckeho práva by nemalo byť prejudiciálnou otázkou v takejto žalobe, ak má možnosť touto žalobou sa domáhať reálneho určenia autoritatívnym výrokom, že niečo do BSM skutočne patrí.

12.2. Tretia teoretická možnosť je podať prípadnú žalobu po uplynutí lehoty na vyporiadanie BSM a tvrdiť, že v dôsledku uplynutia zákonnej lehoty sa BSM zmenilo na podielové spoluvlastníctvo, kde sú podiely oboch účastníkov konania rovnaké.

12.3. V rámci odvolacieho konania navrhla zrušiť napadnutý rozsudok a vec vrátiť na nové konanie a rozhodnutie. Záverom dodala, že nepovažuje za spravodlivé hradiť trovy žalovanému v plnej výške.

13.1. Žalovaný sa vyjadril k podanému odvolaniu a okrem uvedenia predchádzajúceho stavu ohľadne žalobkyňou podaných žalôb a existencie vyporiadania BSM k veci uviedol, že žalobkyňa zneužíva Centrum právnej pomoci a tým aj svoje zastúpenie v spore, na ktoré možno ani nemá nárok, o čom podal podnet priamo tejto inštitúcii. Žalobkyňa nie raz na súdnych pojednávaniach vedených medzi účastníkmi konania dávala súdu prvej inštancie, ale už aj odvolaciemu súdu v inej veci do pozornosti skutočnosť, že navštívila aj psychiatrickú ambulanciu v V.

13.2. Osobné motorové vozidlo J. H. A. r. v. XXXX F.: B. XXX A. nemôže byť predmetom konania, preto aj naďalej rozporuje údajný nárok žalobkyne naň, lebo podľa dohody o vyporiadaní BSM zo dňa 16.01.2015 toto patrí do - cituje dohodu - „výlučného vlastníctva exmanžela“ a čo sa týka ďalšieho tvrdenia žalobkyne, ktoré uvádza vo svojej žalobe, že „žalovaný ma počas manželstva prinútil...“ k nevyjadruje.

13.3. Čo sa týka dlhého zoznamu a výpočtu nehnuteľností, ktoré žalobkyňa žiada určiť do svojho vlastníctva, hoci na druhej strane tvrdí, že nemá žiadne dôkazy, žiadne zmluvy, žiadne informácie, tak opakovane poukázal na skutočnosť, že ak aj došlo pri nehnuteľnostiach, ktoré žalovaná uvádza k nejakým prevodom vlastníctva, kúpne zmluvy a všetky úkony boli vykonané slobodne, vážne a určito, príslušný kataster nehnuteľností ich zapísal a rozhodol o vklade vlastníckeho, resp. spoluvlastníckeho práva do katastra nehnuteľností a ak tam nebol podpis žalobkyne, tak to znamená len jedno - nebola ani vlastníčkou ani spoluvlastníčkou nehnuteľností a jej podpis tak nebol potrebný. Ak by kúpne zmluvy alebo všetky úkony neboli v súlade s príslušnými právnymi predpismi, tak by predsa príslušný kataster nehnuteľností nemohol vykonať zápis.

14. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací, rozhodujúc o odvolaní žalobkyne proti rozsudku súdu prvej inštancie, preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379, § 380 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania prejednal odvolanie bez nariadenia

odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario CSP, keď v zmysle § 219 ods. 3 za použitia § 378 ods. 1 CSP oznámil miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke krajského súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením) a dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je potrebné podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdiť.

15.1. Podľa § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

15.2. Podľa § 137 ods. 1 písm. c/ CSP, žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

16. Súd prvej inštancie v preskúmvanej veci správne zistil skutkový stav veci a skutkové zistenia sú postačujúce aj pre odvolací súd, pričom pre samotnú vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolací súd uvádza nasledovné.

17.1. Pri určovacích žalobách však samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam, teda či bude sporové súdne konanie užitočné alebo naopak, zbytočné. Súdne konanie môžeme chápať aj ako určitú službu poskytovanú štátom žalobcovi za účelom ochrany jeho práv, preto je dôvodné zisťovať, či má pre žalobcu zmysel. Žalobca musí naliehavý právny záujem na určení práva preukázať (ibaže právny záujem „vyplýva z osobitného predpisu“ - pozri komentár v bode V. 5). (Števček. M, Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 500 s.).

17.2. Pri určovacích žalobách, ktorých cieľom je dosiahnutie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom (pozri komentár v bode V. 6), sa táto doktrína neuplatní vtedy, ak má určovacia žaloba charakter žaloby na vydanie knihového práva (ak je určovacia žaloba skrytou žalobou na plnenie). Napokon nie je vylúčené, že za ojedinelých špecifických okolností bude mať žalobca naliehavý právny záujem na určení práva aj vtedy, ak právo už bolo porušené. (Števček. M, Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 500 s.).

18. V tomto prípade bolo manželstvo strán sporu právoplatne rozvedené dňa 8.12.2014. Veci majúce byť určené a patriace do BSM boli podľa tvrdení žalobkyne, v prípade nehnuteľností vedené v katastri nehnuteľností na meno žalovaného (v jeho výlučnom vlastníctve), pričom hnutelnou vecou (motorovým vozidlom) disponoval žalovaný.

19. Pre posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu pri určení, že vec patrí do BSM (keďže osobitný predpis ho neprezumuje; § 137 ods. 1 písm. c/ CSP) je potrebné si prostredníctvom doktríny preventívneho charakteru určovacej žaloby zodpovedať otázku, či v čase rozhodovania súdu (v prípade podaného odvolania z konečnou platnosťou pred odvolacím súdom) by úspešne určenie veci patriacej do BSM mohlo mať svoj opodstatnený preventívny charakter. Za existencie zaniknutého BSM (napr. v dôsledku právoplatného rozvodu) a uplynutom čase v zmysle § 149 ods. 4 OZ by úspešná žaloba o určenie, že vec patrí do BSM, v dôsledku absencie naliehavého právneho záujmu nemohla byť úspešná. Je to preto, že v dôsledku uplynutia 3 ročnej doby od zániku BSM platí zákonná nevyvrátiteľná domnienka podľa uvedeného ust. Občianskeho zákonníka a všetok majetok má v tom prípade charakter výlučného, resp. podielového spoluvlastníctva.

20. Možno tiež uzavrieť, že naliehavý právny záujem absentuje aj v prípade konania o žalobe, že vec patrí do BSM v situácii neuplynutej 3 ročnej doby od zániku BSM a existencie niektorou zo strán podanej žaloby o vyporiadanie BSM. V konaní o vyporiadanie BSM sa otázka vlastníckeho stavu BSM (najmä v prípade spornosti) rieši ako predbežná otázka. Nie je však povinnosťou účastníkov právneho vzťahu zanikajúceho BSM podať žalobu o vyporiadanie zaniknutého BSM.

21. V tomto prípade súd prvej inštancie rozhodol o zamietnutí žaloby v čase po zániku BSM a pred uplynutím 3 ročnej doby (§ 149 ods. 4 OZ). Možno tiež konštatovať, že od zániku BSM (právoplatnosť rozsudku o rozvede - 08.12.2014) už doba 3 rokov uplynula, preto pri tejto žalobe o určení, že vec

(konkrétne nehnuteľnosti a motorové vozidlo) patrí do BSM, absentuje naliehavý právny záujem a žaloba nemôže byť úspešná, pretože charakter bezpodielovosti uplynutím 3 ročnej doby od zániku BSM vecí pôvodne patriace do BSM stratili. Záver o neopodstatnenosti odvolania a dôvodnosti zamietnutia žaloby prvoinštančným súdom pre nedostatok naliehavého právneho záujmu sa týka aj tej časti vecí, ktoré už boli mimosúdne medzi stranami tohto sporu vypořiadané.

22. Z uvedených hľadísk odvolací súd považoval odvolanie žalobkyne za neopodstatnené, a preto potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 378 ods. 1 CSP.

23.1. Podľa § 396 ods. 1 CSP, ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie.

23.2. Podľa § 255 ods. 1 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

24. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že úspešnému žalovanému voči žalobcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

25. Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 druhá veta CSP a § 3 ods. 9 posledná veta zák. č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).